

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola

dr. Bodzási Balázs

**A ZÁLOGJOG ÉS A BIZTOSÍTOTT KÖVETELÉS KÖZÖTTI VISZONY,
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A ZÁLOGJOG NEM-JÁRULÉKOS FORMÁIRA**

PhD értekezés tézisei

Témavezető:
Dr. Törőcsikné Dr. habil. Görög Márta PhD
egyetemi docens
Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék

Szeged, 2015. szeptember

I. A kutatási feladat rövid összefoglalása

1. 1. Járulékos biztosítéki jog-e a zálogjog?

A dolgozat a zálogjog mint dologi hitelbiztosíték és a biztosított követelés közötti viszonyt elemzi. Ehhez kapcsolódva részletesen kitér a járulékoság fogalmára, összehasonlítja azt az absztrakció fogalmával, valamint megvizsgálja a járulékoság különböző megjelenési formáit a zálogjogon belül. A járulékoság egyrészt nemcsak a zálogjoghoz kapcsolódva jelenik meg a magánjogon belül, másrészt pedig fontos jogpolitikai célokat szolgál.

A dolgozat arra a kérdésre keresi a választ, hogy lehet-e járulékos jogként definiálni a zálogjogot, illetve, hogy mennyire tekinthető dogmatikai következetlenségnek a zálogjog nem-járulékos formáinak az elismerése. A kérdés megválaszolása érdekében a dolgozat megvizsgálja a zálogjog járulékoságának elve alól tett kivételeket, valamint a zálogjog nem-járulékos formáit is.

A zálogjogi szabályozás mindig is tett kivételeket a zálogjog járulékoságának az elve alól. Ezeket a kivételeket elsődlegesen gazdasági igények motiválták és a zálogjog önállóságának a jelei nyilvánultak meg bennük. A gazdasági igények mellett a telekkönyvi elvek is több esetben arra késztették a jogalkotót, hogy kivételt tegyen a járulékoság elve alól. Ennek alapján régi magánjogunk számos esetben elismerte, hogy a jelzálogjog biztosított követelés nélkül is fennállhat.

A zálogjog járulékoságának elve alól tett és a dolgozat által bemutatott fontosabb kivételek a következők:

- feltételes vagy jövőbeli követelések zálogjoggal való biztosítása;
- a keretbiztosítéki jelzálogjog intézménye, különös tekintettel az átruházásra;
- az alzálogjog intézménye;
- a zálogjogosult kielégítése harmadik személy által;
- a tulajdonosi (saját) zálogjog intézménye.

Ezek a kivételek nem a magyar magánjog elszigetelt jelenségei, ezekkel ugyanis a hozzánk közel álló kontinentális jogrendszerekben is találkozhatunk. Emellett már a római jogban is számos nyoma volt a zálogjog önállóságának, még ha ezt a római jogászok tudatosan nem is ismerték el, de hogy ezzel tisztában voltak, az számos kazuisztikus döntésükből kitűnik.

A járulékoság elvének érvényesülése, illetve az alóla tett kivételek elismerése jogpolitikai döntés függvénye. A szigorú járulékosagra való törekvés időszakonként változik, és az adott időszak gazdasági és tulajdoni viszonyaitól is függ. A rendszerváltozás után ismét fontos gazdaságpolitikai célkitűzéssé vált a hitelhez jutás olcsóbbá és könnyebbé tétele és ehhez kapcsolódóan a zálogjog forgalomképességének a növelése. A járulékoság ezzel párhuzamosan ismét háttérbe szorult, a jogalkotó pedig újra szabályozta a zálogjog nem-járulékos formáját, az önálló zálogjogot. *Harmathy Attila* hívta fel a figyelmet arra, hogy a megváltozott gazdasági és társadalmi körülmények között a járulékoság elvének kizárólagosságát az eredeti formában már nem volt indokolt fenntartani.¹

Nizsalovszky Endre szerint amint egyetlen olyan, a zálogjog fogalma alá eső jogviszony van, amelyről ki lehet mutatni, hogy nem járulékos, hanem önálló dologi jogot tartalmaz, ezzel a járulékoság elmélete megdőlt. Mindez szerinte arra utal, hogy a zálogjog lehet járulékos, de nem feltétlenül kell annak lennie. *Nizsalovszky* ennek alapján a zálogjogot nem tartotta fogalmilag járulékos jognak.²

Dezső Gyula álláspontja szerint is számtalan példát találunk arra, hogy a zálogjog elválik a követeléstől, önálló létet nyer, megtelik léttel, benső tartalommal, szemmel látható külső életnyilvánulásai vannak, vagyoni értékkel bír, forgalom tárgya lehet, átruházható, elidegeníthető, elzálogosítható. Sőt arra is vannak esetek, hogy zálogjog követelés nélkül keletkezik és arra is, hogy nem a zálogjog járuléka a követelésnek, hanem fordítva: a zálogjog válik öncéllá és a követelés lesz annak járuléka, amely a zálogjogtól függ és annak jogi sorsában osztozik. A zálogjognak ez a szerepe – hívta fel rá a figyelmet *Dezső* – az eddigi jogirodalomban érthetetlen módon el volt hanyagolva és csak itt-ott futólag érintették.³

A megvizsgált kivételek is azt támasztják alá, hogy szemben a pandektajogi felfogással,⁴ a zálogjogot nem tekintjük fogalmilag járulékos biztosítéki jognak, hanem - *Grosschmid* álláspontja alapján - a korlátolt (a zálogtárgy erejéig fennálló) vagyoni helytállás egy olyan megjelenési formájának, amely lehet járulékos, de lehet önálló is.⁵

¹ HARMATHY Attila: *A szerződést biztosító mellékkötelezettségek*. In: Petrik Ferenc (szerk.): *Polgári jog – Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2009. 441.

² NIZSALOVSKY Endre: *Értékjog és zálogjog*. Magyar Jogi Szemle, 1928/5. sz. 168.

³ DEZSŐ Gyula: *Járulékos vagy önálló jog-e a zálogjog?* In: DEZSŐ Gyula: *Fejezetek a zálogjogtan köréből*. Franklin-Társulat Nyomdája, Budapest, 1928. 98.

⁴ Ernst Demelius 1897-ben megjelent munkájában (*Das Pfandrecht an beweglichen Sachen, nach österreichischen bürgerl. Recht*, 114.) úgy foglalt állást, hogy a zálogjog járulékos természete kivétel nélküli szabály, valóságos jogi axioma. Ahol a zálogjog önállóan látszik megjelenni, ott szerinte vagy mégis van valahol egy követelés elrejtve, vagy nincs zálogjog. Erről ld.: DEZSŐ: i.m. 96.

⁵ ZSÖGÖD Benő: *Fejezetek kötelmi jogunk köréből. II. kötet*. Athenaeum Nyomda, Budapest, 1900. 895.

Ma is találkozhatunk azonban olyan állásponttal, amely szerint a zálogjog járulékos jellege nem jelenti azt, hogy a biztosított követelésnek már a zálogjog megalapításakor fenn kell állnia, és – feltéve, hogy a biztosított követelésnek a zálogszerződésben való meghatározása ezt lehetővé teszi – nem képezi akadályát annak sem, hogy a követelés egyes elemei változzanak, vagy akár maga a követelés cserélődjön.⁶

Megítélésünk szerint azonban a járulékoság fogalmát ennyire nem lehet kitágítani. A járulékoság ugyanis dogmatikai szempontból azt jelenti, hogy a zálogjog már a létrejöttékor is feltételezi a biztosítandó követelés fennállását. Azokban az esetekben tehát, amikor a jog elismeri azt a lehetőséget, hogy a zálogjog követelés nélkül jöjjön létre, áttöri a járulékoság elvét. Az a törekvés, amely ezeket a járulékoságot áttörő eseteket is a járulékoság elve alá kívánja vonni, a járulékoság elvét pedig valamilyen módon ezekre a kivételekre is kiterjeszteni, már a pandektista jogtudomány számára is gondot okozott. A pandektista jogtudománynak volt ugyanis az egyik legfőbb törekvése, hogy a járulékoság áttörését jelentő eseteket is ezen alapelv alá vonják, vagyis, hogy a járulékoság elvét valamilyen módon ezekre a kivételekre is kiterjesszék.⁷

1. 2. Nem-járulékos zálogjogi alakzatok a magyar magánjogban

A zálogjogot mindezek alapján nem határozhatjuk meg fogalmilag járulékos biztosítéki jogként. Ezt azonban azzal tudjuk a maga teljességében alátámasztani, ha a magyar magánjogban eddig ismert nem-járulékos zálogjogi alakzatokat is részletesebben bemutatjuk. Erre kerül sor a dolgozat IV. részében.

Bár a Ptk. korábbi tervezetei a jelzálogjog nem-járulékos formáit nem ismerték el, a tervezetekhez fűzött indokolások részletesen bemutatták ezeknek a német gyökerű jogintézményeknek a gazdasági előnyeit. Mindemellett azonban a jelzálogjog körében – szorosan kapcsolódva a telekkönyvi elvekhez – a régi magyar magánjog is elismert olyan eseteket, amikor a zálogjog követelés nélkül állt fenn. Ilyen helyzet állt elő például akkor, ha a biztosított követelés már megszűnt, de a jelzálogjog telekkönyvi törlésére nem került sor. Egy ilyen követelés nélküli jelzálogjogot adott esetben jóhiszemű harmadik fél meg tudott szerezni.

---

⁶ GÁRDOS István: *A zálogjog*. In: VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. 1. kötet, Wolters Kluwer, Budapest, 2014. 1094.

⁷ HABERSACK, Mathias: *Die Akzessorietät – Strukturprinzip der europäischen Zivilrechte und eines künftigen europäischen Grundpfandrechts*. Juristen Zeitung, 18/1997. 860.

Mindezek alapján *Zlinszky Imre* szerint a követelés teljesítése után a nyilvántartásból ki nem törölt jelzálogjog fennállására alapítva csak azok a harmadik személyek érvényesíthettek jogokat, akikre a még fennállónak tekintett jelzálogjogot átruházták, vagy akik arra alzálogjogot szereztek.⁸

Ehhez képest a nem-járulékos zálogjogi formák csak annyiban jelentettek újdonságot, hogy ezek akár létrejöttüktől kezdve nélkülözheték a személyes követelést. Jellemzően azonban ezek a nem-járulékos alakzatokhoz is biztosítéki cél kapcsolódott, vagyis egy meghatározott követelést biztosítottak, de ettől a követeléstől jogilag teljesen függetlenek voltak.

Modern magánjogunk két ilyen jogintézményt ismert: az 1927-es Jelzálogtörvény a telekadósságot, az 1959-es Ptk. pedig az önálló zálogjogot. Emellett létezett és létezik is az ingókra vonatkozó zálogházi kézizálogkölsön-ügylet, amely egy önálló kézizálogjogi forma.⁹ Áttekintésünket ugyanakkor a feudális magyar jog nem-járulékos formájának, a zálogbirtok intézményének a bemutatásával kezdjük. Megítélésünk szerint ugyanis feudális magánjogunknak ez a sokszínű alakzata a modern zálogjog által elismert formákra nézve is számos hasznosítható tanulsággal szolgál.

Ezek után felmerül a kérdés, hogy szükség van-e a magyar jogban egy ilyen típusú, nem-járulékos zálogjogi konstrukcióra. A Ptk. kodifikátorai erre a kérdésre nemleges választ adtak. A kérdés megválaszolása során azonban elsődlegesen a gazdasági igényekből kell kiindulni. Emellett azt is meg kell vizsgálni, hogy azokban a külföldi jogrendszerekben, amelyekben ismertek nem-járulékos zálogjogi konstrukciók, ott ezek hogyan működnek.

Megítélésünk szerint a magyar gazdasági élet szereplői részéről lenne igény egy újraszabályozott önálló zálogjogra. A Ptk.-ban új intézményként megjelent különvált zálogjog ugyanis nem képes betölteni azt a szerepet, amelyet korábban az önálló zálogjog játszott.

1. 3. A német jogfejlődésből levonható tanulságok

A jelzálogjog nem-járulékos formája a német jogfejlődés egy sajátos alkotása. Ennek közvetlen jogtörténeti előzményei a középkori germán jogokban, mindenekelőtt az észak-

---

⁸ *Zlinszky* megállapításai ugyanakkor kizárólag a korabeli hatályos jogra vonatkoztak, mert „*de lege ferenda*” a jelzálogjog önállóságának volt a határozott híve. Ld.: ZLINSZKY Imre: *A magyar magánjog mai érvényében – különös tekintettel a gyakorlat igényeire*. Ötödik kiadás. Kiegészítette: DÁRDAY Sándor. Franklin-Társulat, Budapest, 1894. 331.

⁹ Terjedelmi korlátok miatt a dolgozat részletesebben nem tárgyalja a zálogházi kézizálogkölsön-ügyletet.

német kereskedővárosok jogaiban mutathatók ki. Lényeges hatással bírt azonban az absztrakciós dogma 19. századi megjelenése, valamint a telekkönyv és ahhoz kapcsolódóan a formális bejegyzési elv is.¹⁰ Ez a sajátos konstrukció az észak-német térségben a késő középkor óta kiemelkedő szerepet töltött be a tőkeforgalomban, célja pedig az ingatlanban rejlő érték mobilizálása volt.

A *Grundschild* elterjedéséhez elsődlegesen azok az előnyök járultak hozzá, amelyeket ez a konstrukció a járulékos jelzálogjoggal szemben nyújtani képes. Ez egyrészt a rugalmasság, másrészt a forgalomképesség.

Dogmatikai szempontból a német zálogjogi szabályozásban a legtöbb kérdés a jelzálogjoggal biztosított követelések átruházásához kapcsolódik. Az átruházás során jelentkezik legélesebben a szabályozás két fő jogpolitikai elve: a tulajdonosvédelem (a zálogtárgy tulajdonosának a védelme), valamint a forgalomképesség, vagyis a hitelező azon igényének az elismerése, amely a biztosítéki *Grundschild* jóhiszemű, kifogásoktól mentes megszerzésére irányul.

A 21. század elején a nemzetközi tőke- és hitelpiacokon új tendenciák jelentek meg. A *Grundschild* ezekhez az új finanszírozási struktúrákhoz is tökéletesen alkalmazkodott, az új igényeknek a kielégítésére is megfelelő eszköznek bizonyult. Az új körülmények között azonban a *Grundschild* által kínált előnyök mellett megjelentek a hiányosságok is, mindenekelőtt a nem teljesen kielégítő tulajdonosvédelem. A német jog ugyan precíz védelmi eszközöket dolgozott ki a tulajdonos számára, ezek azonban a *Grundschild* engedményezése – különösen a biztosított követelés nélküli, izolált átruházása – esetén nem minden esetben képesek betölteni a funkciójukat. Különösen a tulajdonos által az engedménnyessel szemben felhozható kifogások jelentős mértékű korlátozása, illetve a jóhiszemű jogszerzés széles körű elismerése bizonyult hátrányosnak, amelyet a német bírói gyakorlat közel 50 éven keresztül biztosított a hitelező, illetve az engedményes számára.

A német jogirodalomban megjelent bíráló vélemények, illetve az ehhez kapcsolódó jogpolitikai vita után a német jogalkotó 2008-ban módosította a BGB-nek a *Grundschildra* vonatkozó szabályait. A BGB 2008-as módosítása jelentősen szűkítette a kifogás-korlátozást, vagyis szélesítette a tulajdonos által a jóhiszemű engedménnyessel szemben felhozható kifogások körét. A törvénymódosítást követően a tulajdonos valamennyi olyan kifogást

---

¹⁰ Erről ld.: WIEACKER, Franz: *Pandektenwissenschaft und industrielle Revolution*. In: ERDSIEK, Gerhard (Hrsg.): *Juristen-Jahrbuch*, 9. Band, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln-Marienburg, 1968/69. 2., továbbá: BUCHHOLZ, Stephan: *Abstraktionsprinzip und Immobilienrecht – Zur Geschichte der Auflassung und der Grundschild*. Klostermann Verlag, Frankfurt a. M., 1978. 3-8.

felhozhat a jogszerzővel szemben, amely a biztosítéki szerződésből származik. Ebben az esetben az engedményes jóhiszeműsége irreleváns.¹¹ Mindez ugyan nem zárja ki teljes mértékben a jóhiszemű jogszerzést, de jelentős mértékben korlátozza azt.

A megváltozott gazdasági körülmények között elsőként az a – magyar jogalkotó számára is relevánsnak tekinthető - kérdés merül fel, hogy fenn lehet-e még tartani azt a szinte korlátozásmentes forgalomképességet, amely kezdettől fogva a *Grundschild* lényegét jelentette. A német jogalkotó álláspontja szerint nem, vagyis a tulajdonosvédelem a jövőben jóval inkább előtérbe kerül, a forgalomképesség rovására. A *Grundschild* természetesen továbbra is átruházható, a cél azonban az, hogy a követelés nélküli átruházás megszűnjön.

Emellett megmaradt a *Grundschild* rugalmassága, vagyis az a lehetőség, hogy a felek szabadon megválasszák azt a követelést, illetve követelésállományt, amelyhez ezt a biztosítékot kapcsolják. Kérdés azonban, hogy a hitelezők számára a rugalmasság jelent-e önmagában annyi előnyt, hogy továbbra is a *Grundschild* alkalmazása mellett döntsenek, vagy a jövőben a német hitelintézetek inkább átállnak a forgalmi jelzálogjogra.

Az ettől való kezdeti aggodalmak ellenére úgy tűnik, hogy a német bankok kitartanak a biztosítéki *Grundschild* alkalmazása mellett és keresik az új szabályozás nyújtotta lehetőségeket. Ezek alapvetően arra épülnek, hogy a 2008-as BGB módosítás során a jogalkotó kizárólag a biztosítéki szerződésből származó kifogások szabályozását tartotta szem előtt. Ebből következően az ezen a körön kívüli kifogások (ún. tulajdonost érintő kifogások) vonatkozásában továbbra is érvényesül a kifogás-korlátozás és így a jóhiszemű jogszerzés lehetősége is fennáll.¹²

Néhány év távlatából már azt mondhatjuk, hogy a kezdeti kritikus hangok ellenére mindez nem tekinthető jogalkotási hibának, vagy következtetlenségnek. A német jogalkotó a 2008-as BGB módosítással a tulajdonost a kétszeres teljesítés veszélyétől akarta megvédeni. Az új szabályozás azt kívánta megakadályozni, hogy a követelés szerződésszerű teljesítése ellenére egy jóhiszemű engedményes ne tudja a *Grundschild* által biztosított teljes összeget dologi joga alapján a tulajdonostól ismételt követelni. Ebből a szempontból azonban a

---

¹¹ Ennek magyarázata az, hogy a módosítás kizárta a BGB 1157. § második mondatának és ahhoz kapcsolódóan a jóhiszeműségről szóló BGB 892. §-ának az alkalmazását. Ld.: HECHT, Johannes: *Der Verlust von Einreden außerhalb des Sicherungsvertrags durch Grundschildzession – ein vernachlässigtes Risiko?* In: Prof. Dr. HAGER, Johannes (Hrsg.): *Verbriefung und Zession im Recht der Grundschild*. Schriften zum Notarrecht. Band 30. Nomos Verlag, Baden-Baden, 2012. 25.

¹² HECHT: *i.m.* 31.

tulajdonos védelmét már nem szolgálta volna a *Grundschild* jóhiszemű megszerzésének átfogó és általános tilalma, amely a tulajdonost érintő kifogásokra is kiterjed.¹³

A *Grundschild* forgalomképességét a 2008-as BGB módosítás érzékenyen érintette ugyan, de nem szüntette meg. A biztosítéki szerződésen alapuló kifogások körén kívül az átruházás során továbbra is érvényesül a kifogás-korlátozás és a jóhiszemű megszerzés lehetősége is biztosított. Az engedményes akkor tekinthető rosszhiszeműnek, ha a konkrét kifogásról pozitív ismeretekkel rendelkezett. A rosszhiszeműséghez megállapításának azonban nem feltétele az, hogy az engedményes a *Grundschild* biztosítéki karakterét is ismerje, hiszen ezek a kifogások a biztosítéki szerződéstől teljesen függetlenek.¹⁴

1. 4. Európai jogi kitekintés

Az elmúlt évtizedekben az Európai Unión belül a határon átnyúló bankügyletek jelentősége folyamatosan növekedett. A hitelezés és a finanszírozás új formái jelentek meg, a hitelezők pedig újfajta pénzügyi szolgáltatásokat kínálnak. Ebből a szempontból az egységes európai jelzálogjog (az ún. *Eurohypothek*) nemcsak követelések dologi biztosítéka lehetne, hanem az ingatlanokban rejlő érték hatékony Unión belüli mobilizálásának a jogi eszköze is. Ez önmagában is új pénzügyi tranzakciók előtt nyitná meg az utat.¹⁵

Az *Eurohypothek* megvalósítása a fenti szabályozási kérdésekben a gyakorlati tapasztalatok minél gyorsabb elemzését igényli. Olyan országok jogalkalmazói gyakorlatára lenne szükség, amelyeknek a belső joga ismeri ugyan a jelzálogjog nem-járulékos formáját, de amely még nem éri el a német jog szintjét az ingatlan-nyilvántartás működése, a közjegyzői és a fizetéseképtelenségi eljárások színvonala tekintetében. Ilyen jogrendszer a magyar, amely 1996-ban az önálló zálogjog formájában újra kodifikálta a jelzálogjog nem-járulékos formáját. Az *Eurohypothek* megvalósítása kapcsán tehát a magyar jogrendszer és jogalkalmazói gyakorlat adott esetben az európai érdeklődés középpontjába kerülhetne.

II. A kutatási téma újdonsága és aktualitása

---

¹³ HECHT: *i.m.* 31.

¹⁴ HECHT: *i.m.* 31.

¹⁵ JOSIPOVIĆ, Tatjana: *Modell zur Integration des Hypothekarkreditmakts der EU*. In: BASEDOW, Jürgen – REMIEN, Oliver – WENCKSTERN, Manfred (Hrsg.): *Europäisches Kreditsicherungsrecht*. Mohr Siebeck, Tübingen, 2010. 77.

A zálogjog az elmúlt években a magánjogi tárgyú hazai jogirodalom egyik kedvelt témájává vált. Ez egyrészt azzal függ össze, hogy a rendszerváltást követően a zálogjogi szabályozás három nagy átfogó reformon esett át: 1996-ban az első zálogjogi novella a piacgazdaság követelményeihez próbálta igazítani a hazai szabályozást, 2000-ben a második zálogjogi novella precízebbé tette és a gyakorlati igényekhez közelítette az 1959-es Ptk. zálogjogi rendelkezéseit, 2014-től pedig a Ptk. gyökeresen új alapokra helyezte a magyar zálogjog rendszerét.

Ez az intenzív jogirodalmi érdeklődés azonban azzal is magyarázható, hogy a zálogjog rendkívül szorosan kapcsolódik a gazdaság működéséhez, azon belül is a hitelezéshez. A hitelezéshez ennyire közvetlenül kötődő jogterület iránt magától értetődő az érdeklődés, hiszen az esetlegesen felmerülő új gazdasági igényekre a jogalkotónak is figyelemmel kell lennie.

Ennek ellenére a zálogjogi szabályozás egyik központi kérdésével, nevezetesen a zálogjog mint dologi hitelbiztosíték, valamint a biztosított követelés közötti kapcsolattal az újabb magyar jogirodalom csak felületesen foglalkozott. Több szerző is kitért arra, hogy a zálogjogi szabályozás több helyen is áttöri a járulékoság elvét, a járulékoság átfogó elemzésére azonban nem került sor. A magyar jogirodalomból az utolsó – máig talán egyetlen – ezzel foglalkozó áttekintő munka, *Dezső Gyula* 1928-ban megjelent tanulmánya.¹⁶

Ennyiben tehát a dolgozat vitathatatlanul olyan kérdéseket vizsgál, amelyekre az elmúlt évtizedekben nem került sor. Ez a téma ugyanakkor aktuális is, hiszen a 2014. március 15-én hatályba lépett Ptk. a zálogjogot járulékos jogként határozta meg.

III. A feldolgozás módszere

A dolgozat alapvetően három kutatási módszert alkalmaz:

- a kutatás kiterjed a közgazdasági alapok, illetve a gazdasági háttér bemutatására;
- jogtörténeti áttekintés;
- jogösszehasonlító módszer.

3. 1. A gazdasági háttér

---

¹⁶ DEZSŐ Gyula: *Járulékos vagy önálló jog-e a zálogjog?* In: DEZSŐ Gyula: *Fejezetek a zálogjogtan köréből*. Franklin-Társulat Nyomdája, Budapest, 1928. 91-145.

Közgazdasági kutatások igazolják a dologi hitelbiztosítékok és a gazdaság közötti szoros kapcsolatot. A dologi hitelbiztosítékoknak kiemelkedő a jelentőségük a hitelélet működése szempontjából.¹⁷

Közgazdasági szempontból - a hitelnyújtásra vonatkozó döntés mellett - a biztosítékok a hitelezés feltételeinek meghatározásában is fontos szerepet játszanak. Kapcsolat áll fenn a biztosítékok és a hitel árának, a kamatnak a mértéke között. Ez a kapcsolat abban is jól tükröződik, hogy a biztosítékkal ellátott (fedezett), valamint a biztosíték nélküli hitelek kamata különböző. A kamatszint meghatározása több tényezőtől függ, de ebben a refinanszírozási költségek mellett az is szerepet játszik, hogy a hitelezőnek milyen mértékben kell számolnia az adós fizetéseképtelenségével. A hitelező emiatt a kockázat miatt felárat számít.¹⁸

A dolgozat témája szempontjából is kiemelkedő a jelentősége van annak, hogy a jogalkotó milyen hitelezési fajtát tekint tipikusnak, milyen hitelezési formát kíván szabályozni. A hitelnyújtás ugyanis számos formában ölthet testet. A hitel egyrészt készpénz-, illetve számlapénz rendelkezésre bocsátását, másrészt fizetési halasztást is jelenthet. Ezek a különböző hitelnyújtási formák alapvetően két nagy csoportba sorolhatók: a fizetési típusú hitelek, illetve a felelősségi típusú hitelek. A hitelek különböző típusainál lényegesen eltérnek egymástól a hitelnyújtás és a biztosítékok alapításának a feltételei. A magyar zálogjogi szabályozás a fizetési típusú hitelekhez kapcsolódik.

A magántulajdonra épülő modern magánjog megszületése, vagyis a 19. század második fele óta a jogalkotás szintjén is különbséget kell tenni az üzleti-kereskedelmi hitel, valamint az ezen a körön kívül eső hitelnyújtás között. Ez a kettősség a zálogjogi szabályozáson a mai napig végigvonul, sőt a Ptk.-ban fel is erősödik, hiszen a fogyasztói zálogszerződésre számos speciális szabály vonatkozik. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a Ptk. a fogyasztóknak nyújtott hitelt tekintené a szabályozás mintájának, sőt még csak azt sem, hogy növelné a fogyasztóvédelem szintjét.

Fontos azt is kiemelni, hogy a zálogjogi szabályozás kapcsán elsődlegesen bankok – tágabb értelemben hitelintézetek – által nyújtott hitelek, illetve kölcsönök biztosításáról van szó. Ettől lényegesen eltérő sajátosságokkal rendelkezik az áruhitel, amelynek gazdasági

---

¹⁷ DUTTLE, Josef: *Ökonomische Analyse dinglicher Sicherheiten*. Marhal Wissenschaftsverlag, Krefeld, 1986. 9-150.; RUDOLPH, Bernd: *Zur Funktionsanalyse von Kreditsicherheiten*. Die Bank – Zeitschrift für Bankpolitik und Bankpraxis. 10/1985. 503-507.; DORNDORF, Eberhard: *Kreditsicherungsrecht und Wirtschaftsordnung*. C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 1986. 75. p.

¹⁸ SCHÄFER, Hans-Bernd – OTT, Claus: *Lehrbuch der ökonomischen Analyse des Zivilrechts*. 4. Auflage, Berlin-Heidelberg, Springer Verlag, 2005. 591.

szerpe ugyancsak jelentős, de más jellegű biztosítékokat igényel. A tulajdonjog-fenntartás tipikusan az áruhitelhez kötődő biztosítéki forma, ezzel szemben a zálogjog a pénzhitelhez kapcsolódik.

További jogpolitikai kérdés, hogy a jogalkotó kit tekint tipikus hitelezőnek. Nemcsak a hitel természete határozza ugyanis meg az alkalmazandó biztosíték formáját, hanem az is, hogy ki nyújtja a hitelt. Erre a kérdésre az adott ország pénz- és tőkepiacának az ismerete alapján lehet csak választ adni. Amíg az angolszász országokban a vállalatok tipikusan kötvény, vagy részvénykibocsátással fedezik a tőkeigényüket, addig a kontinentális országokban a bankhitel sokkal elterjedtebb vállalatfinanszírozási forma. A vállalkozó igen gyakran nem társvállalkozó bevonása, hanem pénzkölcsön útján szerzi meg a vállalkozása fejlesztéséhez szükséges tőkét. Ennek alapján a kontinentális Európa országaiban a tipikus hitelezők a bankok, illetve más hitelintézetek. Ez vonatkozik Magyarországra is.

A magyar zálogjogi szabályozás a 19. század közepe óta alapvetően a kereskedelmi-üzleti hitelezést tartja szem előtt, amelynél a tipikus hitelező a bank. Természetesen nem lehet figyelmen kívül hagyni a nem üzleti célú hiteleket sem, már csak azért sem, mert az európai jogban is egyre nagyobb szerep jut a fogyasztóvédelemnek. A zálogjogi szabályozásnak fogyasztóvédelmi szempontokra alapvetően a zálogjog érvényesítése során kell tekintettel lennie. A Ptk.-ban emellett már a zálogszerződés megkötésénél, illetve a zálogjog létrejötténél is megjelennek a fogyasztóvédelmi elemek (Ptk. 5:90. §).

A zálogjogi szabályozásnak a fentiekén túlmenően a hitelnyújtó bankok és más pénzügyi szereplők egymás közötti viszonyára is figyelemmel kell lennie. Napjainkban a pénzügyi szektorban végrehajtott innovatív fejlesztéseknek köszönhetően nagyon gyorsan jelennek meg újabb finanszírozási formák és befektetési eszközök. A folyamatosan megújuló pénzügyi és befektetési termékek a magánjogra is hatással vannak. Dogmatikai és gazdasági szempontból is a legfontosabb kérdéssé a zálogjoggal biztosított követelések tömeges átruházása vált.

Az elmúlt évtizedben a tőke- és hitelpiacokon végbement jelentős változások, amelyek révén a hitelnyújtás új formái alakultak ki, a hitelszerződések jogára is hatással voltak. Az elmúlt évtized egyik legfontosabb tőkepiaci jelenségévé a bankokat, illetve más vállalkozásokat megillető követelésállománnyal való tömeges kereskedés vált. Ezeknek a tranzakcióknak egy sajátos típusa az ún. értékpapírosítás. Ennek során a követeléseket úgy értékesítetik, hogy menet közben értékpapírba foglalásukra kerül sor. Ezeknek az ún. *Asset-Backed-Securities* (ABS) tranzakcióknak számos megjelenési formája és altípusa alakult ki.

Európában 2010-ben 363 milliárd euró értékben történt valamilyen ABS tranzakció keretében kibocsátás.¹⁹

A nemzetközi tőke- és pénzpiacok legújabb fejleményeit a magyar jogalkotó sem hagyhatja figyelmen kívül. Ennek alapján a zálogjogi szabályozás során a jogalkotónak különbséget kell tennie a hitelezés különböző formái (pénzhitel vs. áruhitel, üzleti hitel vs. fogyasztói hitel) között, egyúttal azonban figyelemmel kell lennie a pénzügyi szereplők egymás közötti viszonyaira és tranzakcióira is (zálogjoggal fedezett követelésállományok átruházása).

Összességében megállapítható, hogy az egész zálogjogi szabályozás vizsgálata során - azon belül pedig a dolgozat témája szempontjából is - megkerülhetetlen a gazdasági háttér elemzése. A gazdasági alapokon nyugvó megközelítés nélkül ez a téma a maga teljességében nem érthető meg. Mindebből következően a dolgozat nem egyszerűen a kutatási téma jogdogmatikai feldolgozásra szorítkozik, hanem az egész témakör gazdasági hátterét is tárgyalja.

3. 3. Jogtörténeti áttekintés

A dolgozat a hatályos jog feldolgozása mellett részletes jogtörténeti áttekintést is tartalmaz. A jogtörténeti áttekintés természetesen nemcsak a korábbi tételes jogszabályok bemutatását jelenti.

A jogtörténeti áttekintés azért is fontos, mert az elmúlt 150 évben a zálogjogi szabályozás jelentős változásokon esett át, ezek megértéséhez, illetve a mai zálogjogi rendszer alaposabb ismeretéhez szükségünk van a történeti magyar magánjog dogmatikájára. A dolgozat ennek megfelelően elsődlegesen nem a magyar jogtörténetet, hanem a történeti magyar magánjogot, annak dogmatikáját kívánja bemutatni.

3. 3. Jogösszehasonlító részek

A magyar magánjog fejlődési sajátosságaiból adódóan kezdettől fogva meghatározó jelenség a külföldi jogok – elsődlegesen az osztrák jog – befolyása. A dolgozat ezért, részben a jogtörténeti áttekintéshez illesztve, részben attól függetlenül, jogösszehasonlító részeket is tartalmaz.

---

¹⁹ <http://www.true-sale-international.de/abs-im-ueberblick/marktindeutschland/situation.html?L=0>

A jogösszehasonlítás során az első kérdés, hogy mely jogrendszereket hasonlítjuk össze egymással. A magyar jog szempontjából a megfelelő jogrendszer kiválasztását mindenekelőtt az határozza meg, hogy az adott külföldi jog milyen hatást gyakorolt a magyar magánjog fejlődésére. Ebből a szempontból az osztrák joggal való összehasonlítás indokoltsága vitán felül áll. A dolgozat a magyar jognak az osztrák joggal való összehasonlítását két módon végzi el. Egyrészt a jogtörténeti részekbe építetten a korabeli magyar jogot veti össze a korabeli osztrák szabályozással. Másrészt pedig a mai magyar joghoz kapcsolódóan is – ahol erre szükség volt – elvégzi az összehasonlítást a hatályos osztrák joggal.

Ehhez kiegészítésként a dolgozat a német jogot is bevonja az elemzés körébe. A német jog a 20. század elejétől volt egyre nagyobb hatással a magyar magánjog fejlődésére. Különösen a két világháború közötti időszakban erősödött fel a német befolyás, amellyel párhuzamosan gyengült az osztrák jog hatása.

A dolgozat azért is mutatja be részletesebben a német jogot, mert a német jogban a 19. század elejétől ismert a jelzálogjog nem-járulékos formája (*Grundschild*), amely az 1927-es Jelzálogtörvény által szabályozott telekadósság mintájául is szolgált. Erre tekintettel a dolgozat a német jogot külön részben tárgyalja, bár emellett több esetben az egyes jogintézményekhez kapcsolódóan is van utalás a korábbi és a hatályos német szabályozásra.

A német jog mellett a svájci jog bemutatása is indokoltnak tűnhet, hiszen a jelzálogjog nem-járulékos alakzata a svájci jogban is ismert (*Schuldbrief*). A svájci jog részletesebb bemutatására azonban a dolgozat terjedelmi korlátai miatt nem kerülhetett sor. Ennek ellenére az egységes európai jelzálogjogról szóló részben a svájci jogra is történik utalás.

További külföldi jogrendszerek bemutatását, illetve a magyararral való összehasonlítását a dolgozat tudatosan mellőzi. Így a dolgozatban sem az angol-amerikai, sem pedig a francia jogrendszerek megoldásai nem jelennek meg. Ezek a jogrendszerek egyrészt semmilyen különösebb hatást nem gyakoroltak a magyar magánjog fejlődésére, másrészt annyira eltér a tulajdonjogi szabályozásuk a magyartól, hogy ezeknek a jogoknak a feldolgozása a dolgozat témája szempontjából érdemi segítséget nem nyújtott volna.

IV. A kutatás eredményei és azok felhasználhatósága

A dolgozat végkövetkeztetése, hogy a zálogjog nem-járvékos formájára szüksége lenne a magyar gazdaságnak, így véleményünk szerint nagy hiányossága a Ptk.-nak, hogy megszüntette az önálló zálogjogot.

Az önálló zálogjog hiánya nehézségeket okoz a hiteléletben, mindenképp a banki gyakorlatban. A kereskedelmi bankok refinanszírozása, valamint a jelzálogbankok által kibocsátott jelzáloglevelek mögött álló biztosítékok megfelelése szempontjából a különvált zálogjog nem képes pótolni az önálló zálogjog hiányát. A jelzálogbankok – más alternatíva hiányában – ugyan elkezdtek alkalmazni, de nyilván azonnal visszatérnének az önálló zálogjogra, amint erre lehetőségük lenne.

A jelenlegi tervek szerint a Magyar Nemzeti Bank a jelzáloglevél piac jelentős élénkítésére készül. Ennek érdekében született meg a hitelintézetek forint lejáratí összhangjának szabályozásáról szóló 20/2015. (VI. 29.) MNB rendelet, amely 2016. október 1-én lép hatályba. A jelzáloglevelekre vonatkozó, 2016 őszétől hatályos szabályozás nyomán legalább három új szereplő megjelenésére számítanak a hazai jelzálogbanki piacon.²⁰ Ezek a tervek még inkább azt indokolnák, hogy a magyar jogalkotó mielőbb újraszabályozza az önálló zálogjogot.

A kérdés ezzel kapcsolatban ma már sokkal inkább az, hogy ha a gazdasági szereplők, mindenképp a hitelélet résztvevői részéről intenzív igény mutatkozik a nem-járvékos zálogjogi konstrukciónak az újraszabályozása íránt, akkor arra a Ptk. egy esetleges felülvizsgálata során kell-e sort keríteni, vagy ágazati törvényekben kellene kodifikálni ezt a konstrukciót.

Megítélésünk szerint, ha a magyar jogalkotó a jövőben úgy döntene, hogy akár a Ptk.-ban, akár ágazati törvényben ismét szabályozni kívánja az önálló zálogjogot, akkor az új szabályozást nem az 1959-es Ptk.-ra, hanem a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény rendelkezéseire kellene építenie. Az önálló zálogjognak a 2009. évi CXX. törvényben foglalt szabályai megfelelték a hitelezők gazdasági igényeinek, emellett pedig megvédték a zálogkötelezettet a kétszeres teljesítéssel szemben, hiszen kizárták az önálló zálogjog kifogásoktól mentes, jóhiszemű megszerzésének a lehetőségét.

Az önálló zálogjog főbb jellemvonásai ennek alapján az alábbiak lennének:

- kizárólag ingatlant terhelő jelzálogjog formájában jöhetne létre;

---

²⁰ <http://www.vg.hu/penzugy/harom-jelzalogbank-johet-455693>

- az önálló zálogjog által biztosított követelés megjelölését az ingatlan-nyilvántartás nem tartalmazná;
- a törvény kodifikálná a biztosítéki szerződést, meghatározná annak főbb tartalmi elemeit;
- a járulékos zálogjog – akár a hitelező egyoldalú nyilatkozatával is – átváltoztatható lenne önálló zálogjoggá;
- az önálló zálogjog forgalomképes, a biztosított követelés nélkül is átruházható jog lenne;
- a kifogás-korlátozás köre csökken: a biztosítéki szerződés alapján a zálogkötelezett megillető kifogásokat a zálogkötelezett az önálló zálogjog átruházása esetén az új jogosulttal szemben is felhozhatná;
- az önálló zálogjog alapján a zálogjogosult legfeljebb az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett összeg erejéig kereshetne kielégítést a zálogtárgyból;
- a felek eltérő megállapodása hiányában a zálogjogosult kielégítéséhez az önálló zálogjognak a zálogkötelezett vagy a zálogjogosult általi felmondása szükséges;
- a felmondás ideje - a felek eltérő megállapodása hiányában - hat hónap. A felmondási jogot nem lehet kizárni;
- ha az önálló zálogjog alapításának a biztosítéki szerződésben megjelölt célja véglegesen megghiúsult, a zálogjoggal biztosított követelés megszűnt, illetve a biztosítéki szerződésben foglalt más megszűnési ok vagy feltétel bekövetkezett, a zálogjogosult a zálogkötelezett írásbeli felszólítására köteles lenne hozzájárulni ahhoz, hogy az önálló zálogjogot harmadik személy javára jegyezzék át vagy töröljék az ingatlan-nyilvántartásból;
- ha a biztosított követelés fennállásától való függetlenségből más nem következik, az önálló zálogjogra egyebekben a zálogjogra vonatkozó rendelkezéseket kellene megfelelően alkalmazni.

Véleményünk szerint ez a modell az önálló zálogjog egy esetleges újraszabályozása esetén feltétlenül mintaként szolgálhatna. Ezt támasztják alá a német jog fejlődéséből levonható konklúziók, így a BGB 2008-as módosításának a hatásai is.

THESEN

I. Kurze Zusammenfassung der Forschungsaufgabe

Die Dissertation analysiert das Pfandrecht als Verhältnis zwischen der dinglichen Kreditsicherheit und der gesicherten Forderung. Dabei werden die nicht-akzessorischen Formen des Pfandrechts dargestellt. Die Dissertation sucht die Antwort auf die Frage, ob das Pfandrecht als akzessorisches Recht definiert werden kann, beziehungsweise inwieweit die gesetzliche Anerkennung der nicht-akzessorischen Formen des Pfandrechts vom dogmatischen Gesichtspunkt aus als diskutabel angesehen werden kann.

Die pfandrechtliche Regelung hatte immer schon Ausnahmen vom Grundsatz der Akzessorietät des Pfandrechts. Diese Ausnahmen können vor allem mit den wirtschaftlichen Ansprüchen erklärt werden und tragen die Zeichen der Selbständigkeit des Pfandrechts. Neben den wirtschaftlichen Ansprüchen haben das Institut des modernen Grundbuchs und die Grundbuchsprinzipien den Gesetzgeber dazu bewegt, eine Ausnahme vom Grundsatz der Akzessorietät zu machen.

Der Durchbruch des Grundsatzes der Akzessorietät beziehungsweise die Anerkennung der Ausnahmen hängen von einer rechtspolitischen Entscheidung ab. Die strikte Orientierung nach dem Akzessorietätsprinzip ändert sich je nach Zeitaltern und hängt auch von den wirtschaftlichen und Eigentumsverhältnissen eines Zeitalters ab.

Die Dissertation schließt nach der Erledigung der Forschungsaufgabe darauf, dass das Pfandrecht begrifflich nicht als akzessorisches Sicherheitsrecht definiert werden kann. Das wird durch die Arbeit auch dadurch untermauert, dass eng an die Ausnahmen geknüpft die im ungarischen Privatrecht bisher unbekannten nichtakzessorischen Pfandrechtsformen vorgestellt werden.

Die früheren Entwürfe des Bürgerlichen Gesetzbuches haben zwar die nicht-akzessorischen Formen der Hypothek nicht gekannt, die erläuternden Bemerkungen zu den Entwürfen haben die wirtschaftlichen Vorteile der Rechtsinstitute deutscher Wurzeln anerkannt. Daneben hat jedoch das alte ungarische Privatrecht im Bereich des Hypothekenrechts – sich eng an die Grundbuchsprinzipien knüpfend – auch solche Fälle anerkannt, in denen das Pfandrecht ohne Forderung bestand. Eine solche Situation kam zum Beispiel vor, wenn die gesicherte Forderung bereits weggefallen ist, die Löschung der

Hypothek jedoch nicht erfolgte. Eine solche Hypothek ohne Forderung konnte gegebenenfalls von einem gutgläubigen Dritten erworben werden.

Im Vergleich dazu bedeuteten die nicht-akzessorischen Formen des Pfandrechts nur soweit eine Neuerung, dass diese der persönlichen Forderung sogar von ihrem Zustandekommen an entbehren konnten. Üblicherweise stand jedoch auch hinter diesen nichtakzessorischen Formen ein Sicherheitszweck, das heißt, sie haben eine bestimmte Forderung gesichert, waren jedoch rechtlich von dieser Forderung völlig unabhängig.

Unser modernes Privatrecht kennt zwei Rechtsinstitute dieser Art: unser Hypothekengesetz aus dem Jahre 1927 die Grundschild, das Bürgerliche Gesetzbuch aus dem Jahre 1959 das selbständige Pfandrecht (seit 1996). Die Übersicht erstreckt sich jedoch auch auf die nichtakzessorische Form des Pfands im feudalen ungarischen Recht, das Institut der sog. Pfandschaft im Mittelalter. Nach unserer Beurteilung liefert diese vielfarbige Form unseres feudalen Privatrechts auch hinsichtlich der modernen Formen des Pfandrechts zahlreiche nutzbare Lehren.

Danach stellt sich die Frage, ob diese Art der Konstruktion des nichtakzessorischen Pfandrechts im ungarischen Recht notwendig ist. Das neue ungarische Bürgerliche Gesetzbuch hat diese Frage verneint. Bei der Beantwortung der Frage ist jedoch in erster Linie von den wirtschaftlichen Bedürfnissen auszugehen. Zweitens ist zu prüfen, wie diese in den ausländischen Rechtssystemen funktionieren, in denen die Konstruktionen des nichtakzessorischen Pfandrechts bekannt sind. Aufgrund all dessen wäre es unserer Meinung nach gerechtfertigt gewesen, die nicht-akzessorische Form des Pfandrechts im Bürgerlichen Gesetzbuch zu regeln.

II. Novität und Aktualität des Forschungsthemas

Das Pfandrecht wurde in den vergangenen Jahren ein beliebtes Thema der ungarischen Rechtsliteratur. Das hängt einerseits damit zusammen, dass die pfandrechtliche Regelung nach der politischen Wende drei große, umfassende Reformen durchgemacht hat: 1996 wollte die erste pfandrechtliche Novelle die ungarische Regelung den Anforderungen der Marktwirtschaft anpassen, 2000 hat die zweite pfandrechtliche Novelle die pfandrechtlichen Bestimmungen des Bürgerlichen Gesetzbuches von 1959 präziser gemacht und an die praktischen Bedürfnisse genähert, und das neue Bürgerliche Gesetzbuch hat das System des ungarischen Pfandrechts ab 2014 auf völlig neue Grundlagen gestellt.

Dieses intensive Interesse der Rechtsliteratur kann jedoch auch damit erklärt werden, dass das Pfandrecht außerordentlich eng mit der Funktion der Wirtschaft, innerhalb dessen vor allem mit dem Kreditsegment verbunden ist. Das Interesse an dem mit der Kreditierung so unmittelbar verbundenen Rechtsgebiet ist selbstverständlich, da auch der Gesetzgeber die etwaigen neuen wirtschaftlichen Bedürfnisse berücksichtigen muss.

Trotzdem hat sich die neuere ungarische Rechtsliteratur mit einer der Kernfragen der pfandrechtlichen Regelung, nämlich mit der Beziehung zwischen dem Pfandrecht als dingliche Kreditsicherheit und der gesicherten Forderung nur oberflächlich beschäftigt. Mehrere Autoren haben erörtert, dass die pfandrechtliche Regelung den Grundsatz der Akzessorietät an mehreren Stellen durchbricht, eine umfassende Analyse der Akzessorietät erfolgte jedoch nicht. Die letzte – und bis heute vielleicht einzige – sich damit befassende Arbeit der ungarischen Rechtsliteratur ist die im Jahre 1928 erschienene Studie von *Gyula Dezső*.²¹

Insoweit untersucht diese Arbeit unstrittig solche Fragen, mit denen man sich in den vergangenen Jahrzehnten nicht befasst hat. Dieses Thema ist zur gleichen Zeit auch aktuell, da das am 15. März 2014 in Kraft getretene Bürgerliche Gesetzbuch das Pfandrecht als akzessorisches Recht definiert hat.

III. Methode der Bearbeitung

Die Dissertation wendet grundsätzlich drei Forschungsmethoden an:

- die Forschung erstreckt sich auf die Darstellung der volkswirtschaftlichen Grundlagen beziehungsweise des wirtschaftlichen Hintergrundes;
- rechtshistorische Übersicht;
- rechtsvergleichende Methode.

3. 1. Der wirtschaftliche Hintergrund

Ökonomische Forschungen bestätigen die enge Beziehung zwischen den dinglichen Kreditsicherheiten und der Wirtschaft. Die dinglichen Kreditsicherheiten haben eine besondere Bedeutung in Bezug auf das Funktionieren des Kreditlebens.

---

²¹ DEZSŐ Gyula: *Járvulékos vagy önálló jog-e a zálogjog?* (Ist das Pfandrecht akzessorisch oder selbständig?) In: Dezső, Gyula: *Fejezetek a zálogjogtan köréből*. (Kapitel aus dem Bereich der Pfandrechtslehre) Franklin-Társulat Nyomdája, Budapest, 1928. 91-145.

Auch vom Gesichtspunkt des Themas der Arbeit ist von überragender Bedeutung, welche Art der Kreditierung vom Gesetzgeber als typisch angesehen wird, welche Form der Kreditierung er zu regeln beabsichtigt. Die Kreditgewährung kann sich nämlich in vielen Formen verwirklichen. Die ungarische pfandrechtliche Regelung knüpft sich an die Kredite der Art Zahlung an.

Nach dem Zustandekommen des sich auf das Privateigentum gründenden modernen Privatrechts, das heißt, seit der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts ist auf der Ebene der Gesetzgebung unter den Geschäfts- bzw. Handelskrediten sowie der außer diesem Bereich fallenden Kreditgewährung ein Unterschied zu machen. Diese Dualität zieht sich bis heute durch die pfandrechtliche Regelung durch, verstärkt sich sogar im Bürgerlichen Gesetzbuch, da sich viele spezielle Vorschriften auf den Verbraucherpandvertrag beziehen.

Es ist wichtig zu betonen, dass es sich im Zusammenhang mit der pfandrechtlichen Regelung in erster Linie um die Sicherung der von den Banken – im weiteren Sinne von den Kreditinstituten – gewährten Kredite beziehungsweise Darlehen handelt. Der Warenkredit, dessen wirtschaftliche Rolle ebenfalls bedeutend ist, jedoch Sicherheiten anderer Art bedarf, hat davon wesentlich unterschiedliche Eigenarten. Der Eigentumsvorbehalt ist eine sich typisch an den Warenkredit knüpfende Form der Sicherheit, im Gegensatz dazu knüpft sich das Pfandrecht an den Geldkredit.

Eine weitere rechtspolitische Frage ist, wen der Gesetzgeber als den typischen Kreditgeber betrachtet. Die Form der anzuwendenden Sicherheit wird nämlich nicht nur durch die Natur des Kredits bestimmt, sondern auch dadurch, wer den Kredit gewährt. Auf diese Frage kann man nur in Kenntnis des Geld- und Kapitalmarktes des gegebenen Landes eine Antwort geben. Solange die Unternehmen in den angelsächsischen Ländern ihren Kapitalbedarf typisch durch die Emission von Anleihen oder Aktien decken, ist der Bankkredit in den kontinentalen Ländern eine viel mehr verbreitete Form der Unternehmensfinanzierung. Dementsprechend sind die typischen Kreditgeber in den Ländern des kontinentalen Europas die Banken beziehungsweise andere Kreditinstitute. Das gilt auch für Ungarn.

Die ungarische pfandrechtliche Regelung hält seit Mitte des 19. Jahrhunderts grundsätzlich die Handels- bzw. Geschäftskreditierung vor Augen, bei der die Bank der typische Kreditgeber ist. Natürlich dürfen die Kredite mit nicht Geschäftszwecken auch nicht außer Acht gelassen werden, auch deswegen nicht, weil dem Verbraucherschutz auch im europäischen Recht eine immer größere Rolle zuteilwird.

Die pfandrechtliche Regelung hat außerdem auch die Beziehung zwischen den kreditgewährenden Banken und anderen finanziellen Akteuren zu berücksichtigen. Heutzutage erscheinen neue Finanzierungsformen und Investitionsmittel dank der Entwicklungen im Finanzsektor sehr schnell. Die sich fortwährend erneuernden Finanz- und Investitionsprodukten haben auch auf das Privatrecht eine Wirkung. Die massenhafte Übertragung der mit Pfandrecht gesicherten Forderungen wurde auch vom Gesichtspunkt der Dogmatik und Wirtschaft aus eine der wichtigsten Fragen.

Die wesentlichen Änderungen in den vergangenen Jahrzehnten auf den Kapital- und Kreditmärkten, durch die sich neue Formen der Kreditgewährung ausgebildet haben, hatten auch eine Wirkung auf das Recht der Kreditverträge. Nicht einmal der ungarische Gesetzgeber kann die neuesten Tendenzen der internationalen Kapital- und Kreditmärkte außer Acht lassen. Aufgrund dessen hat der Gesetzgeber bei der pfandrechtlichen Regelung zwischen den verschiedenen Formen der Kreditierung (Geldkredit - Warenkredit, Geschäftskredit - Verbraucherkredit) einen Unterschied zu machen, hat jedoch zur gleichen Zeit auch die Beziehungen und Transaktionen der Finanzakteure untereinander (Übertragung der mit Pfandrecht gedeckten Forderungsbestände) zu berücksichtigen.

Zusammenfassend kann festgestellt werden, dass bei der Untersuchung der ganzen pfandrechtlichen Regelung – darunter auch vom Gesichtspunkt des Themas der Dissertation aus – kann die Analyse des wirtschaftlichen Hintergrundes nicht umgangen werden. Ohne eine Annäherung auf der Grundlage der Wirtschaft kann dieses Thema in seiner Vollständigkeit nicht verstanden werden. Infolge dessen beschränkt sich die Dissertation nicht einfach auf die rechtsdogmatische Bearbeitung des Forschungsthemas, sondern erörtert auch den wirtschaftlichen Hintergrund des ganzen Themenkomplexes.

3. 3. Rechtshistorische Übersicht

Die Dissertation enthält neben der Bearbeitung des geltenden Rechts auch eine eingehende rechtshistorische Übersicht. Die rechtshistorische Übersicht bedeutet natürlich nicht nur die Vorstellung der früheren positiven Rechtsvorschriften. Die Arbeit geht auch in diesem Zusammenhang auch auf die Darstellung der wirtschaftlichen und Eigentumsverhältnisse der gegebenen Epoche ein.

Diese rechtshistorische Übersicht ist außerdem auch deswegen wichtig, weil die pfandrechtliche Regelung in den vergangenen 150 Jahren bedeutende Änderungen

durchgemacht hat. Um diese zu verstehen beziehungsweise das heutige System des Pfandrechts genauer zu kennen, braucht man die Dogmatik des historischen ungarischen Privatrechts. Die Dissertation will dementsprechend in erster Linie nicht die ungarische Rechtsgeschichte, sondern das historische ungarische Privatrecht, dessen Dogmatik vorstellen.

3. 3. *Rechtsvergleichende Teile*

Infolge der Eigenarten der Entwicklung des ungarischen Privatrechts ist der Einfluss der ausländischen Rechte – in erster Linie des österreichischen Rechts – eine entscheidende Erscheinung. Die Dissertation enthält deswegen auch rechtsvergleichende Teile.

Die erste Frage bei der Rechtsvergleichung ist, welche Rechtssysteme miteinander verglichen werden. Die Auswahl des entsprechenden Rechtssystems vom Gesichtspunkt des ungarischen Rechts aus wird dadurch bestimmt, welchen Einfluss des gegebenen ausländischen Rechts auf die Entwicklung des ungarischen Privatrechts hatte. Von diesem Gesichtspunkt aus steht die Begründetheit der Vergleichung mit dem österreichischen Recht außer Streit. Die Arbeit nimmt die Vergleichung des ungarischen Rechts mit dem österreichischen Recht in zwei Weisen vor. In den rechtshistorischen Teilen eingebaut wird das zeitgenössische ungarische Recht einerseits mit der zeitgenössischen österreichischen Regelung verglichen. Andererseits wird auch im Zusammenhang mit dem ungarischen Recht – wo das notwendig war – die Vergleichung mit dem geltenden österreichischen Recht vorgenommen.

Als Ergänzung zieht die Arbeit auch das deutsche Recht der Analyse zu. Das deutsche Recht hatte insbesondere ab Anfang des 20. Jahrhundert eine große Wirkung auf die Entwicklung des ungarischen Privatrechts. Der deutsche Einfluss hat sich insbesondere im Zeitraum zwischen den zwei Weltkriegen verstärkt. Parallel damit wurde die Wirkung des österreichischen Rechts schwächer. Die Arbeit stellt das deutsche Recht auch deswegen eingehender vor, weil die nichtakzessorische Form der Hypothek (*Grundschuld*) im deutschen Recht seit dem Anfang des 19. Jahrhunderts bekannt ist. Diese diente auch als Muster der im Hypothekengesetz (Jt.) geregelten Grundschuld. Mit Rücksicht darauf erörtert die Arbeit das deutsche Recht auch in einem gesonderten Teil. Daneben gibt es jedoch auch im Zusammenhang mit den einzelnen Rechtsinstituten Hinweise auf die frühere und geltende deutsche Regelung.

Neben dem deutschen kann die Vorstellung des schweizerischen Rechts auch als gerechtfertigt erscheinen, die nicht-akzessorische Form der Hypothek ist nämlich auch im schweizerischen Recht bekannt (*Schuldbrief*). Die eingehende Vorstellung des schweizerischen Rechts konnte jedoch aufgrund der Grenzen des Umfangs der Arbeit nicht erfolgen. Trotzdem wird im Teil über das einheitliche europäische Hypothekenrecht auch auf das schweizerische Recht hingewiesen.

Auf die Vorstellung von weiteren ausländischen Rechtssystemen beziehungsweise die Vergleichung derer mit dem ungarischen wird von der Arbeit bewusst verzichtet. Folglich erscheinen in der Arbeit weder die Lösungen der englisch-amerikanischen noch der französischen Rechtssysteme. Diese Rechtssysteme haben einerseits keine besondere Wirkung auf die Entwicklung des ungarischen Privatrechts gehabt, ihre Regelung in Bezug auf das Eigentumsrecht unterscheidet sich andererseits vom ungarischen in einem solchen Ausmaß, dass die Bearbeitung dieser Rechte vom Gesichtspunkt des Themas der Arbeit aus keine Hilfe im Kern der Sache geleistet hätte.

IV. Die Ergebnisse der Forschung und deren Verwendbarkeit

Die Schlussfolgerung der Arbeit ist, dass die ungarische Wirtschaft eine nicht-akzessorische Form des Pfandrechts brauchen würde. Deshalb ist unserer Meinung nach ein großer Fehler des Bürgerlichen Gesetzbuches, dass das selbständige Pfandrecht aufgehoben wurde.

Das Fehlen des selbständigen Pfandrechts verursacht Schwierigkeiten im Kreditleben, vor allem in der Bankpraxis. Vom Gesichtspunkt der Refinanzierung der Handelsbanken sowie der Angemessenheit der Sicherheiten hinter den von den Hypothekenbanken ausgegebenen Hypothekendarlehenpfandbriefen aus kann das abgetrennte Pfandrecht das fehlende selbständige Pfandrecht nicht ersetzen. Die Hypothekenbanken haben zwar – in Ermangelung von anderen Alternativen – angefangen, diese anzuwenden, würden jedoch offensichtlich zum selbständigen Pfandrecht zurückkehren, sobald sie eine Möglichkeit dazu hätten.

Die Ungarische Nationalbank bereitet sich nach den gegenwärtigen Plänen auf eine bedeutende Anregung des Marktes der Hypothekendarlehenpfandbriefe vor. Dafür wurde die Verordnung Nr. 20/2015. (VI. 29.) MNB vom 29.06.2015 erlassen, die am 01. Oktober 2016 in Kraft tritt. Nach der ab dem Herbst 2016 geltenden Regelung in Bezug auf die Hypothekendarlehenpfandbriefe rechnet man mit der Erscheinung von wenigstens drei neuen

Akteuren auf dem Markt der ungarischen Hypothekenbanken.²² Diese Pläne würden umso mehr rechtfertigen, dass der ungarische Gesetzgeber das selbständige Pfandrecht so bald wie möglich neu regelt.

Die Frage in diesem Zusammenhang ist heute jedoch eher, ob in dem Fall, dass sich seitens der wirtschaftlichen Akteure, vor allem der Teilnehmer der Kreditszene ein intensiver Bedarf auf die Neuregelung der nicht-akzessorischen Konstruktion des Pfandrechts zeigt, dies bei der etwaigen Überprüfung des Bürgerlichen Gesetzbuches erfolgen oder diese Konstruktion in den sektorbezogenen Nebengesetzen kodifiziert werden sollte.

Nach unserer Beurteilung sollte der Gesetzgeber, wenn er sich in der Zukunft entscheiden würde, das selbständige Pfandrecht entweder im Bürgerlichen Gesetzbuch oder in einem sektorbezogenen Nebengesetz wieder zu regeln, die neue Regelung nicht auf das Bürgerliche Gesetzbuch von 1959, sondern auf die Bestimmungen des Gesetzes Nr. CXX aus dem Jahre 2009 über das Bürgerliche Gesetzbuch bauen. Die Regeln des selbständigen Pfandrechts im Gesetz Nr. CXX aus dem Jahre 2009 haben den wirtschaftlichen Bedürfnissen der Kreditgeber entsprochen und haben gleichzeitig den Verpfänder vor der zweifachen Leistung geschützt, da die Möglichkeit des einredefreien, gutgläubigen Erwerbs des selbständigen Pfandrechts ausgeschlossen wurde.

Unserer Meinung nach würde dieses Modell bei einer etwaigen Neuregelung des selbständigen Pfandrechts unbedingt als Muster dienen. Das wird auch durch die Konklusionen aus der Entwicklung des deutschen Rechts, so die Wirkungen der Änderung des BGB von 2008 untermauert.

---

²² <http://www.vg.hu/penzugy/harom-jelzalogbank-johet-455693>

A szerzőnek a témában megjelent publikációi: 40
(2001-2015)

Magyar nyelvű könyvfejezetek: 10

Kommentárok: 2

BODZÁSI Balázs: *A zálogjog*

In: OSZTOVITS András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, II. kötet.*

Budapest, Opten Informatikai Kft., 2014, 627-814.

ISBN 978-615-5122-15-6

BODZÁSI Balázs: *A zálogjog*

In: OSZTOVITS András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény magyarázata, I. kötet.*

Budapest, Opten Kiadó, 2011, 818-926.

ISBN 978-615-5122-01-9

Egyetemi doktori iskola tanulmánykötetei: 5

BODZÁSI Balázs: *A jóhiszemű jogszerzés elve a zálogjogban*

In: FAZEKAS Marianna (szerk.): *Jogi tanulmányok 2012, II. kötet*

Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2012, 261-275.

ISSN 1417-2488

BODZÁSI Balázs: *Járvulékosság és absztrakció a zálogjogban*

In: FAZEKAS Marianna (szerk.): *Jogi tanulmányok 2011*

Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. 27-59.

BODZÁSI Balázs: *A hitelbiztosítékok jogi szabályozása az új Polgári Törvénykönyv Javaslatában*

In: NAGY Marianna (szerk.): *Jogi Tanulmányok 2008*

Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2008. 7-34.

BODZÁSI Balázs: *Egy nem-járvulékos jellegű zálogjog helye és szabályozása a magyar polgári jogban*

In: NAGY Marianna (szerk.): *Jogi Tanulmányok 2007*

Budapest, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 2007, 21-45.

ISSN 1417-2488

BODZÁSI Balázs: *A zálogjog szabályozás főbb problémái*

In: HARMATHY Attila (szerk.): *Jogi Tanulmányok 2001*

Budapest, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 2001, 35-79.

ISSN 1417-2488

Egyéb könyvfejezetek: 3

BODZÁSI Balázs: *A zálogjog megváltozott szabályai az új Ptk.-ban*

In: SÁRKÖZY Tamás (szerk.): *A Harmincnegyedik Jogász Vándorgyűlés előadásaiból – Az állam – Politika – Gazdaság – Jog Konferencia előadásaiból*
Budapest, Magyar Jogász Egylet, 2014. 53-71.

BODZÁSI Balázs: *A nem-járulékos jelzálogjog és jogtörténeti előzményei a német jogban*

In: CSEHI Zoltán – RAFFAI Katalin (szerk.): *Állam és magánjog – Törekvések és eredmények az Európai Unió joga, a nemzetközi magánjog, polgári jog és polgári eljárásjog keresztmetszetében*

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának könyvei – Tanulmányok 20., Budapest, Pázmány Press, 2014. 39-52.

BODZÁSI Balázs: *Javaslat az önálló zálogjog újraszabályozására*

In: DR. GÁRDOS Péter (szerk.): *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*
Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2010. 365-398.

Idegen nyelvű folyóiratszettek: 1 leadott kézirat + 3 megjelent publikáció

BODZÁSI, Balázs: *Entwicklung der Regelungen des ungarischen Pfandrechts, unter besonderer Berücksichtigung des nicht-akzessorischen Pfandrechts.*

Megjelenés helye: Zeitschrift für europäisches Privatrecht (ZeUP)

Megjelenés várható időpontja: 2016/1. szám

Kézirat leadva: 2015. augusztus 3.

BODZÁSI, Balázs: *Neuregelung der dinglichen Kreditsicherheiten im ungarischen Zivilgesetzbuch – Teil II.*

Wirtschaft und Recht in Osteuropa (WiRo), 17. Jahrgang, 10/2008, S. 297-299.

BODZÁSI, Balázs: *Neuregelung der dinglichen Kreditsicherheiten im ungarischen Zivilgesetzbuch – Teil I.*

Wirtschaft und Recht in Osteuropa (WiRo), 17. Jahrgang, 9/2008, S. 262-266.

BODZÁSI, Balázs: *Neuregelung der Kreditsicherheiten im neuen ungarischen Zivilgesetzbuch unter besonderer Berücksichtigung des Pfandrechts*

Österreichische BankArchiv (ÖBA), 56. Jahrgang, 8/2008, S. 548-558.

A-kategóriás magyar nyelvű nyomtatott folyóiratszettek: 5

BODZÁSI Balázs: *A 20. századi gazdasági válságok hatása zálogjogunk fejlődésére*

Állam- és Jogtudomány, LIII. évfolyam, 2012/4. szám, 453-496.

BODZÁSI Balázs: *Zálogjog a dualizmus időszakában*

Állam- és Jogtudomány, LIII. évfolyam, 2012/2-3. szám, 293-378.

BODZÁSI Balázs: *A keretbiztosítéki jelzálogjog szabályozása a magyar jogban*
Állam- és Jogtudomány, LI. évfolyam, 2010/3. szám, 259-296.

BODZÁSI Balázs: *Zálogjog a feudális magyar jogban*
Jog, Állam, Politika, V. évfolyam, 2013/1. szám, 143-157.

BODZÁSI Balázs: *A zálogjogi szabályozás gazdasági és jogpolitikai háttere*
Jog, Állam, Politika, IV. évfolyam, 2012/3. szám, 71-85.

Egyéb magyar nyelvű nyomtatott folyóiratcikkek: 12

BODZÁSI Balázs: *Háromoldalú jogviszonyok a zálogjog körében*
Közjegyzők Közlönye, 2015/1. szám, 26-43.

BODZÁSI Balázs: *Alzálogjog a régi és a mai magyar magánjogban*
Csőd, Felszámolás, Reorganizáció, IV. évfolyam, 2014/3-4. szám, 39-47.

Bodzási Balázs: *A különvált zálogjog az új Ptk.-ban*
Csőd, Felszámolás, Reorganizáció, IV. évfolyam, 2014/1-2. szám, 37-46.

BODZÁSI Balázs: *A zálogjogosultak helyzete a felszámolási eljárásban*
Csőd, Felszámolás, Válság, II. évfolyam, 2012/4. szám, 14-19.

BODZÁSI Balázs: *A zálogjogot alapító ügylet és a zálogszerződés az új Ptk.-ban*
Céghírnök, XXIV. évfolyam, 2014/2. szám, 11-13.

BODZÁSI Balázs: *A hitelbiztosítéki jog és a gazdaság összefüggései*
Külgazdaság, LVI. évfolyam, 2012/7-8. szám, Jogi Melléklet, 59-83.

BODZÁSI Balázs: *Az európai jelzálogpiacok integrálása és az ehhez kapcsolódó nemzetközi magánjogi kérdések*
Külgazdaság, LIV. évfolyam, 2010/3-4. szám, Jogi Melléklet, 1-20.

BODZÁSI Balázs: *A követelésvásárlás egyes jogi problémái – A német jelzálogjogi szabályozás legújabb módosításai és annak tanulságai*
Hitelintézeti Szemle, 11. évfolyam, 2012/2. szám, 143-160.

BODZÁSI Balázs: *A határon átnyúló jelzáloghitelezés nemzetközi magánjogi problémái*
Magyar Jog, 56. évfolyam, 2009/4. szám, 237-249.

BODZÁSI Balázs: *Néhány gondolat az új Ptk. zálogjogi szabályairól az önálló zálogjog tükrében*
Magyar Jog, 54. évfolyam, 2007/8. szám, 476-487.

BODZÁSI Balázs: *Elképzelések az egységes európai jelzálogjogról – az ún. Eurohypotheek koncepció*
Polgári Jogi Kodifikáció, X. évfolyam, 2008/3. szám, 18-22.

BODZÁSI Balázs: *Javaslat az önálló zálogjog újraszabályozására*
Polgári Jogi Kodifikáció, IX. évfolyam, 2007/1. szám, 12-26.

Magyar nyelvű elektronikus folyóiratcikkek: 10

BODZÁSI Balázs: *A hitelszerződések és a hitelbiztosítékok gazdasági háttere és a jogi szabályozás változásai*

Iustum Aequum Salutare – A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának elektronikus folyóirata, 8. évfolyam, 2012/3-4. szám, 27-42.

BODZÁSI Balázs: *A német zálogjogi szabályozás fejlődése a középkortól a BGB megalkotásáig*
Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola lektorált elektronikus folyóirata,
Szerkesztő: Fazekas Marianna, 2013/2. szám, 21-54.

BODZÁSI Balázs: *A zálogjog néhány alapkérdéséről*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola lektorált elektronikus folyóirata,
Szerkesztő: FAZEKAS Marianna, 2011/1. szám, 4-35.

BODZÁSI Balázs: *Integrált pénzügyi szolgáltatások – egységes európai jelzálogjog*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola lektorált elektronikus folyóirata,
Szerkesztő: FAZEKAS Marianna, 2010/2. szám, 14-34.

BODZÁSI Balázs: *A jelzálogjog absztrakt formája a német jogban: a Grundschild*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata
Szerkesztő: NAGY Marianna – 2008/1. szám, 4-19.

BODZÁSI Balázs: *Az önálló zálogjog hatályos és jövőbeli szabályozásának összehasonlítása*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata
Szerkesztő: NAGY Marianna, 2007/2. szám, 4-20.

BODZÁSI Balázs: *Főbb csomópontok az önálló zálogjog újraszabályozásához*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata,
Szerkesztő: NAGY Marianna, 2007/1. szám, 17-32.

BODZÁSI Balázs: *Az absztrakt zálogjog előzménye a régi magyar magánjogban – telekadósság és telekadóslevél*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata,
Szerkesztő: NAGY Mariann, 2006/2. szám, 16-27.

BODZÁSI Balázs: *Az anyagi zálogjogi szabályok érvényesülése a felszámolási eljárásban*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata,
Szerkesztő: NAGY Marianna – 2005/2. szám, 11-16.

BODZÁSI Balázs: *Néhány szó a keretbiztosítéki vagyont terhelő jelzálogjogról*

Themis - Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata,
Szerkesztő: NAGY Marianna, 2004/2. szám, 17-22.